

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Umeå universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete gymnasieskolan i undervisningsämnet **bild**.

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som utvärderas. Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt genom att identifiera styrkor och utvecklingsområden samt beskriva och värdera hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Observera att självvärderingen ska utgå från utbildningens aktuella förhållanden vid tidpunkten för självvärderingens inlämnande. Utgå från *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå* och basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

Självvärderingen består av en del 1 som är gemensam för lärosätets ämneslärarutbildningar och den delen ska inledas med en beskrivning av hur ämneslärarutbildningarna organiseras på en övergripande nivå, se del 1. Redogör i del 1 för ämneslärarutbildningens utbildningsvetenskapliga kärna (UVK) utifrån bedömningsområdena.

Självvärderingen har även en eller flera del 2. Här redogörs för utbildningens ämnes- och ämnesdidaktiska studier utifrån bedömningsområdena. Lärosätet ska inkomma med en del 2 för varje undervisningsämne¹ som omfattas av utvärderingen vid det aktuella lärosätet.

Både i självvärderingens del 1 och 2 ska det framgå vad som är gemensamt för inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7-9 och inriktning mot arbete i gymnasieskolan samt vilka skillnader som finns. Observera att det i UKÄ:s beslut om urvalet av examensmål finns rekommendationer avseende i vilken del målen bör beskrivas. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen (VFU) kan beskrivas både i del 1 och del 2. Redogör för VFU där det är relevant för lärosätets ämneslärarutbildning.

Självvärderingens olika delar ska tillsammans ge bedömargruppen en helhetsbild av ämneslärarutbildningen vid lärosätet, utan länkar till ytterligare information. Som bilaga till självvärderingens delar ifylls även en lärartabell. Om lärosätet anser att kursplaner eller utbildningsplaner

¹ Matematik, svenska, samhällskunskap, idrott och hälsa, bild, dans och musik.

krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt. UKÄ ber lärosätena att vara uppmärksamma på att:

- Självvärderingen ska indelas i enlighet med angivna rubriker. Rubrikerna inklusive bedömningsgrunderna i mallarna får inte tas bort. Eventuella underrubriker kan lärosätet lägga till. Ändra inte mallarna utformning såsom marginaler.
- Del 1 ska inte överstiga 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter, exklusive lärartabellen. Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Del 2 ska inte överstiga 15 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om en inriktning (årskurs 7-9 eller gymnasieskola) omfattas, eller 20 sidor med teckenstorlek 10,5 punkter om två inriktningar omfattas (årskurs 7-9 och gymnasieskola). Tillkommer gör UKÄ:s instruktioner som utgör totalt 8 sidor.
- Observera att självvärderingen INTE gäller kompletterande pedagogisk utbildning, KPU.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

1. Lärarresurs inom undervisningsämnet bild

Sammansättningen av lärare bedöms vara adekvat och i proportion till utbildningens innehåll och omfattning gällande vetenskaplig, konstnärlig och professionsrelaterad kompetens. I utbildningen medverkar tre disputerade lektorer i bildidaktik, varav en är docent. Samtliga lektorer har en bildlärarutbildning i grunden och tillsammans har de yrkeserfarenhet av bildundervisning i både grundskola, i gymnasiet och från folkhögskola. Detta är en stor styrka i utbildningen. Bland bildämnets lärare finns också en lektor på konstnärlig grund inom tredimensionell form, som medverkar i utbildningen, samt fem konstnärligt och pedagogiskt kompetenta adjunkter inom grafisk design, tvådimensionell bild (teckning, måleri, digital bild), foto och rörlig bild, som alla har erfarenhet av eget bildskapande i olika konstnärliga och professionella sammanhang. Av dessa medverkande tre 2017/2018 i utbildningen. Samtliga har lång erfarenhet av undervisning inom sitt område och alla utom två har lärarexamen. Utöver dessa medverkar verksamma konstnärer som adjungerade lärare och gästföreläsare. Alla lärare som redovisas i tabellen har pedagogisk kompetens genom t.ex. genomförda högskolepedagogiska kurser eller motsvarande meriter. På detta sätt uppfyller utbildningen de krav på konstnärlig och pedagogisk kompetens som skolämnet bild ställer.

Därtill finns en professor i pedagogiskt arbete, tre disputerade lektorer i slöjd samt tre disputerade lektorer i musik vid institutionen. Vid kurstillfällen där det är av större vikt med vetenskaplig kompetens än ämneskompetens i bild samverkar lärarna över ämnesgränserna. Detta gäller i synnerhet vid handledning och examination av examensarbetet.

Sammantaget präglas personalstyrkan av stabilitet och tillgänglighet. Kompetensförsörjningen ses över årligen, men även löpande. Arbetet tar sin utgångspunkt i långsiktiga strategier som syftar till att säkerställa kvalitet och höja den vetenskapliga nivån. Ett mål när det gäller kompetensförsörjningen är att långsiktigt säkra andelen disputerade lärare som undervisar i ämneslärarprogrammet. På grund av bildämnets tvärvetenskapliga karaktär och traditioner samt akademins strukturer finns nationellt jämförelsevis få disputerade lärare inom ämnet. Lärosätet hanterar denna utmaning genom nyanställningar av doktorander, med målet att de sedan ska kunna anställas som lektorer. Doktorandanställningarna samfinansieras med Lärarhögskolan (LH) och Humanistisk fakultet. För närvarande finns vid institutionen tre doktorander inom det bilddidaktiska fältet (samt tre inom musik och en inom slöjd). Två av doktoranderna i bild förväntas disputera under de närmaste åren, vilket långsiktigt säkrar den vetenskapliga kompetensen.

Ett annat mål är att säkra nivån på den vetenskapliga kompetensen i forskningsmiljön. Under 2019 pensioneras en docentmeriterad lektor i bild. För att säkra nivån på den vetenskapliga tillväxten har en av lektorerna i bild för närvarande forskningsmedel från LH för docentmeritering (se Utbildningsmiljö, tabell 2). Institutionen förstärks också från 2019 med gästprofessor på 25 % i estetiska ämnen med inriktning mot didaktik. En av lektorerna i bild är för närvarande institutionens prefekt, men undervisar även inom lärarutbildningen. För att möta kraven på vetenskaplig grund förespråkar Umeå universitet stor restriktivitet vid anställning av adjunkter. Undantag görs dock när adjunkter behöver anställas för att säkra en för ämnet nödvändig professions- och/eller konstnärlig spetskompetens.

2. Säkerställande av kompetensförsörjning och kompetensutveckling

Institutionen gör i samband med verksamhetsplanering en årlig grundlig översyn av lärarresurs och lärarkompetens. Här uppmärksammas planerade pensionsavgångar, rekryteringsbehov och behov av kompetensutveckling. LH:s ledning genomför årligen systematiska dialoger med berörda institutioner utifrån inlämnade kompetensförsörjningsplaner för att säkerställa att antalet lärare och deras sammanlagda kompetens svarar mot ämneslärarprogrammets volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt. Dialogerna ligger även till grund för LH:s långsiktiga och strategiska satsningar för utveckling av vetenskaplig kompetens till gagn för programmet, se Utbildningsmiljö.

Vid Umu ges lektorer 20 % och adjunkter 10 % kompetensutvecklingstid i sina tjänster. Strategiska planer för lärares kompetensutveckling upprättas på institutionsnivå. Årligen sker medarbetarsamtal där kompetensutvecklingen planeras, diskuteras och följs upp med varje enskild medarbetare. Utöver system för vetenskaplig meritering har lärosätet även ett system för pedagogisk meritering med två nivåer: meriterad och excellent. För tillsvidareanställning som universitetslärare vid Umu krävs uppvisad pedagogisk skicklighet erhållen genom undervisning på högskolenivå, högskolepedagogiska kurser och/eller motsvarande. Bland de kurser i högskolepedagogik som ges vid Umu finns "Handledning och examination av VFU" för universitetslärare som genomför VFU-besök. Umu erbjuder också en handledarutbildning för verksamma lärare i skolan (7,5 hp). Kurserna bidrar, tillsammans med övriga inslag som beskrivs i detta avsnitt, till att säkerställa att lärarstuderande har tillgång till lärare och handledare med hög kompetens för ämneslärarutbildning.

3. Sammanfattande analys och värdering

Lärosätet bedömer sammantaget att specifika ämnes- och ämnesdidaktiska kunskaper täcks in väl. Lärarna har sammantaget den vetenskapliga, professionsrelaterade och konstnärliga kompetens som krävs och lärarkapaciteten står i proportion till utbildningens omfattning, undervisning och examination. Lärarna har också den pedagogiska kompetens som krävs för att studenterna ska kunna tillägna sig de kunskaper, färdigheter och förmågor som utbildningen avser att ge. Kompetensförsörjningsplaner upprättas och följs upp systematiskt, liksom strategiska planer för lärares kompetensutveckling. Den bilddidaktiska forskningsmiljön har under de senaste åren förstärkts ytterligare genom en satsning på docentmeritering och rekrytering av doktorander, vilket säkerställer kompetensen långsiktigt.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9: Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan: Ingenting är specifikt för gymnasieskolan

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Inledningsvis följer en redogörelse av vetenskaplig, konstnärlig och professionsinriktad miljö kopplad till bild. Därefter beskrivs sambandet mellan utbildning och forskning. Avslutningsvis redovisas förutsättningar för främjande av vetenskaplig, professionsinriktad och konstnärlig kompetens för lärare.

1. Vetenskaplig, konstnärlig och professionsinriktad miljö

Den vetenskapliga miljön vid Institutionen för estetiska ämnen är unik ur ett nationellt perspektiv, då det vid institutionen finns disputerade lärare och pågående forskning inom samtliga av de estetiska ämnena bild, musik och slöjd.

Institutionens bilddidaktiska forskning är starkt förankrad i undervisningspraktiken, i betydelsen att den tar sin utgångspunkt i problem och frågeställningar som bildlärare upplever i sin yrkesutövning. Därmed är den också mycket relevant för lärarutbildningen och studenternas kommande yrkespraktik. För närvarande pågår sex forskningsprojekt om bildundervisning. Inom ramen för ett forskningslektorat undersöks villkoren för bildundervisning i grundskolans lägre årskurser. I projektet studeras bland annat vilket genomslag den senaste kursplanen i ämnet har fått, och vilken betydelse den uttalat större roll som digitala verktyg och medier ges i styrdokumentet har haft för undervisningspraktiken. Detta projekt tar delvis sin utgångspunkt i ett tidigare VR-finansierat projekt som undersöker hur digitala medier påverkar ämnena bild, musik och svenska på högstadiet. Vid institutionen bedrivs även forskning om konstpedagogisk, multimodala arbetsformer i skolämnen samt ungas deltagande i kulturlivet i relation till Kulturhuvudstäder.

Av senare års avslutade avhandlingsprojekt kan nämnas en etnografisk studie av bildundervisning ur ett genusperspektiv, samt en studie av bildlärarprofessionen, med ett särskilt fokus på hur bildlärare förhåller sig till samtidskonst i sin undervisning. Av pågående doktorandprojekt kan nämnas en studie av hur kursplanens i bild centrala innehåll "berättande bilder" gestaltas i undervisningspraktiken, samt hur bildlärare behandlar skolans värdegrund i bildundervisningen, då bilder som rör frågor om identitet, sexualitet, etnicitet och maktrelationer behandlas.

Utbildningsmiljön präglas av kreativitet och förutsättningar för utveckling såväl materiellt som vetenskapligt och pedagogiskt. Studenterna har dygnet runt tillgång till fullt utrustade lokaler för konstnärlig verksamhet. Det finns särskilda salar för måleri, skulptur, keramik, analoga trycktekniker, foto, film och digital bild. På gångavstånd från campus finns Bildmuseet som är en del av Umu och en internationellt erkänd konsthall. Bildmuseet producerar egna utställningar med internationellt framstående konstnärer inom det samtida konstfältet och arrangerar föreläsningar, visningar, workshops, pedagogiska aktiviteter för barn, etc. Utöver möjligheten för studenterna att besöka Bildmuseet finns ett väl etablerat och permanent samarbete mellan museet och institutionen kring en av bildkurserna.

Vid Umu ska Institutionen för estetiska ämnen, Konsthögskolan, Bildmuseet, Designhögskolan och Arkitektshögskolan föras samman i en ny struktur under Humanistisk fakultet. Syftet med att ta ett samlat grepp om de konstnärliga verksamheterna är att bibehålla och utveckla hög kvalitet i utbildning, genom att de olika utbildningarna kan dra nytta av varandras specifika kompetensområden och lokaler, men också att främja och ytterligare stärka konstnärlig forskning. För bildämnet kommer detta att innebära utökade

möjligheter till samverkan när det gäller kompetens och lokaler samt utvecklingsmöjligheter inom konstnärlig forskning. Följden blir en stärkt forskningsanknytning inte bara inom den utbildningsvetenskapliga och didaktiska delen av ämnet utan även den konstnärliga.

För att främja konstnärlig kompetens hos lärare finns konstnärliga lektorat, delvis finansierade av LH. Vid Institutionen för estetiska ämnen finns flera lektorer på konstnärlig grund som bedriver såväl forskning som konstnärlig utveckling inom bild, musik och slöjd. Strategiska medel avsätts för att främja den konstnärliga kompetensen och vid behov tillsätts även medel för nödvändig infrastruktur och teknisk utrustning. En lektor på konstnärlig grund har internationaliseringsmedel för att medverka i ett nätverk för hållbar konst- och designundervisning i den arktiska regionen (Arctic Sustainable Arts and Design). I miljön har man länge arbetat för ett breddat kunskapsbegrepp som tillerkänner olika konstformer och hantverksskunnande samma värde som textburen kunskap. Ytterligare en av institutionens konstnärlige lektorer leder en seminarieserie på temat gestaltande/konstnärlig metod i syfte att utveckla både gestaltande examensarbeten och konstnärlig forskning. En av institutionens forskare har publicerat en bok om visuella metoder och användning av bilder i forskning, som används av både forskare och studenter.

2. Nära samband mellan utbildning och forskning

Sambandet mellan forskning utbildning i bild beskrivs genom de fyra kriterier som kännetecknar stark forskningsanknytning vid lärosätet.

I) Samtliga lektorer som medverkar i utbildningen är forskningsaktiva och har ett vetenskapligt förhållningssätt som förmedlas med adekvata pedagogiska metoder.

II) Studenterna involveras i pågående forskning. Detta innebär att studenterna i såväl teoretiska som praktiska sammanhang får kännedom om pågående forskning och att det finns möjlighet att vara delaktig i denna under utbildningen. Studenten informeras om möjligheten att göra sitt examensarbete i anslutning till befintliga forskningsprojekt. Professorer, docenter, lektorer och doktorander berättar om sin forskning i kurserna. Lärares vetenskapliga publikationer utgör kurslitteratur i utbildningen, exempelvis en nyligen publicerad antologi om estetiska ämnen och genus ur ett samtida och historiskt perspektiv, olika texter om bildsemiotik samt en bok om visuella metoder och bilder i forskning.

III) Utbildningens innehåll är förankrat i uppdaterade forskningsresultat. Det innebär att utbildningen utgår från aktuell forskning, tillgänglig evidens och (bästa) beprövad(e) erfarenhet och återspeglas bland annat i föreläsningssinnehåll, undervisningsmaterial och kurslitteratur. Samtliga kursplaner granskas av vetenskapligt meriterad personal i beredande organ på institutionsnivå och av LH innan fastställande, vilket säkerställer att utbildningen är forskningsförankrad.

IV) Undervisningen bygger på läraaktiviteter som bidrar till att studenterna utvecklar förmåga att förstå, värdera och använda processer genom vilka vetenskapligt baserad kunskap uppstår och ständigt omprövas. Detta gör det möjligt för studenterna att förvärva kunskap, färdighet och förmåga att problematisera teoretiska och empiriska iakttagelser, analysera, kritiskt värdera och implementera ny kunskap i sin framtida yrkesutövning. För exempel se examensmål 2 och 3.

Utbildningens forskningsanknytning säkerställs även via systematiska uppföljningar i mitt- och programutvärderingar där frågor om forskningsanknytning ingår, se Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

3. Förutsättningar för främjande av vetenskapligt, konstnärligt och professionsinriktat arbete

Förutsättningar skapas dels via det systematiska arbetet med kompetensförsörjnings- och kompetensuppföljningsplaner på institutionsnivå (se Personal), dels genom strategiska satsningar på universitets- fakultets- och institutionsnivå. Utifrån uppföljningar och dialoger med fakulteter och institutioner avsätter LH resurser för att stärka den vetenskapliga, konstnärlig och professionsinriktade kompetensen i relation till utbildningens behov. I nedanstående tabell beskrivs satsningarna för den aktuella utbildningen:

Tabell 1: Forsknings-satsningar Bild

Satsning	Finansiering	Tid/Intervall	Omfattning	Inriktning
Riktade forsknings-satsningar	Lärarhögskolan Fakulteter Institutioner	Vart 3:e år genom dialog	4-6-åriga miljö-satsningar	2016-2019: 60 % forskning för lektor i bild i fyra år och 60 % forskning för 2 lektorer i estetiska ämnen
Forskar-utbildning	Lärarhögskolan Institutioner Skolhuvudmän	Vartannat år	Samfinansiering av 15-25 doktorander.	2014: 1 doktorand i bild 2016: 1 doktorand i bild
Strategisk satsning	Fakultet/institution	Löpande	Varierande	25 % gästprofessor i estetiska ämnen med inriktning mot didaktik
Sökbar individuell forsknings-resurs	Lärarhögskolan	Årlig utlysning	600 tkr per anslag till 16 forskare årligen.	Sökbara medel för samtliga forskare inom det utbildningsvetenskapliga området varav 4 anslag till nydisputerade forskare och 6 anslag till forskare som har minst 15 procent undervisnings-/ledningsuppdrag inom Lärarhögskolans område, alternativt i skolan.
Forsknings- och utvecklings-projekt	Lärarhögskolan Skolhuvudmän	Utlisning ca vart 3:e år, i dialog med skolhuvudman	3 mkr för forskargrupper vid UmU, samt satsning från skolhuvudman	2015-2018: Formativ bedömning 2018-2020: Active Learning Classroom 2018-2020: Lärares professionalism
Initierings-medel	Lärarhögskolan	Vartannat år	100 tkr till 10 projekt	Sökbara medel för samtliga forskare inom det utbildningsvetenskapliga området

Av satsningarna är det framförallt de praktiska FoU-uppdragen och -projekten som möjliggör för lärare vid UmU och i skolor att vara verksamma i båda verksamheter. Modellerna främjar både professionskompetens och vetenskaplig kompetens. Vid några institutioner har man också skapat förutsättningar för yrkesaktiva lärare i skolor att undervisa i lärarutbildningen samtidigt som de är aktiva i skolan. Genom en regeringssatsning på praktiska forskning kommer UmU även att tillsätta särskilda samverkanslektorat. För att främja konstnärlig kompetens hos lärare finns bland annat konstnärliga lektorat, ibland delvis finansierade av Lärarhögskolan.

En styrka är den systematiska dialog som förs mellan LH och fakulteter/institutioner om satsningar i relation till kompetensförsörjning och förstärkning av den vetenskapliga, professionsinriktade kompetensen. Ytterligare en styrka är de satsningar som gjorts på kreativa undervisnings- och studiemiljöer vid UmU av betydelse för lärarutbildning.

4. Sammanfattande analys och värdering

Lärosätet bedömer att det finns en vetenskaplig, konstnärlig och professionsinriktad miljö som är relevant för utbildningen och att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning. Utbildningen äger rum i en miljö där det bedrivs såväl forskning inom bilddidaktik som konstnärligt utvecklingsarbete. Den bilddidaktiska forskningsmiljön är, trots sin något begränsade storlek, livaktig och främjas av den forskning som bedrivs i närliggande ämnen i den sammantaget ganska omfattande forskningsmiljön i estetiska ämnen. Studenterna har fri tillgång till fullt utrustade lokaler för konstnärlig verksamhet. Undervisningen utförs av lärare som är aktiva forskare och/eller konstnärer och satsningar görs på att stärka kompetensen ytterligare. Nära samverkan sker även tillsammans med olika skolor i regionen samt Bildmuseet vid Konstnärligt campus (se Arbetsliv och samverkan). Sammantaget präglas miljön av kreativitet och goda förutsättningar för utveckling.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9: Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan: Ingenting är specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i årskurs 7–9** ska studenten
 - visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl överblick över ämnesstudiernas huvudområde som fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

För bedömningsområdet *Utformning, genomförande och resultat* gäller genomgående att exempel ges på hur kunskaper, färdigheter och förmågor grundläggs, befästs och fördjupas genom studenternas utbildning (se del 1, s. 3). Hänsyn till studenternas förutsättningar och behov tas, utöver de exempel som ges i texten om måluppfyllelse också på följande vis: a) genom att utbildningen är upplagd i en tydlig progression, b) via utarbetade studieguider med tydliga instruktioner och läsanvisningar för kurser i utbildningen, c) via lärplattform med tydlig information samt genom studentstöd via studieverkstad och studievägledning (se Uppföljning, åtgärder och återkoppling).

Ämneskurserna i bild utgår ifrån att studenterna som är antagna till utbildningen har grundläggande kunskaper och färdigheter inom aktuellt bildområde, vilket säkerställts genom ett antagningsprov. Det första nationella examensmålet behandlas i samtliga ämneskurser i bild, men i olika utsträckning då somliga av ämneskurserna lägger mer tyngdvikt på att utveckla studentens ämnesdidaktiska färdigheter.

Grundläggande

Den första ämneskurs som studenterna läser, *Bild 1* 30 hp, är en brett orienterande kurs. Fyra av kursens fem moment ger ämneskunskaper tillräckliga för att undervisa i bild till och med årskurs 6. Här ingår: *Analog bildframställning och verktyg för bildframställning, Digital bild och bildberättande, Konstteori och konsthistoria* samt *Bildanalys och bildtolkning*. Innehållet svarar mot kraven som ställs på bildundervisning i grundskolan och lägger en nödvändig grund för en fortsatt utveckling i ämnet. Som exempel på hur detta examensmål hanteras i *Bild 1*, har följande förväntade studieresultat (FSR) valts ut:

- grundläggande kunskaper om tekniker och material i bild, samt hur man framställer, presenterar och dokumenterar bilder.
- kunskap om ämnesspecifika begrepp

Dessa FSR är kopplade bland annat till kursens första moment, *Analog bildframställning och verktyg för bildframställning*, vilket omfattar både två- och tredimensionell bild. Undervisningen i 2-dimensionell bild består av en serie föreläsningar och workshops som behandlar grunderna i materiallära, färglära, perception, modellteckning etc. Studenterna arbetar laborativt under handledning av lärare, med såväl

kortare som längre uppgifter av både traditionell och experimentell karaktär: färgcirklar (i olika färgsystem och färgläror), olika typer av färgblandningsövningar, stilleben i olika färgställningar på temat ”vardag”, m.m. Studenterna tränar också på att teckna valörskalor i olika svartvita material som blyerts och kol, samt iakttä och teckna former och människor. Parallellt med sitt laborativa arbete för studenterna loggböcker över sitt arbete. Målet examineras gentemot FSR genom inlämnade bilder och skriftliga reflektioner över arbetsprocessen, vilka bygger på loggboksanteckningarna. I vissa moment får studenterna även ställa ut sitt arbete och redovisa det muntligt. I bedömningen av inlämnade bildarbeten läggs för betyget godkänt särskild vikt vid självständighet, utforskandeförmåga och problemlösning. För godkända skriftliga uppgifter ska analysen anknyta till relevant vetenskaplig litteratur. För betyget väl godkänt läggs i bedömningen särskild vikt vid studentens förmåga att arbeta utforskande samt formulera och finna egna lösningar på problem.

Undervisningen i 3-dimensionell bild följer ett liknande upplägg: en serie genomgångar och workshops om verktyg och maskiner, olika material och tekniker såsom gips, keramiklera, formtagning, gjutning etc., samt undersökande arbete med handledning av lärare. Studenterna får öva på iakttagelse, avbildning, skulptering. Det laborativa arbetet stöds av föreläsningar och litteraturstudier om perception, genom vilka studenterna får begrepp för att analysera och tala om form såsom volymer, spännpunkter, riktningar, balans samt rymd och rörelse. Studenterna examineras både på sitt individuella gestaltande arbete och på kurslitteraturen som studenterna läser in och presenterar för varandra i examinerande seminarium. För bedömning av 3-dimensionella arbeten, se ovan.

Befästande

Påföljande kurser, *Bild 2a* och *2b*, har ett starkare ämnesdidaktiskt fokus, men delar av dessa kurser är ägnade åt att befästa studentens kunskaper och färdigheter i ämnet. Övergripande tema för kurserna är samtida konst och populärkultur. I *Bild 2a* är ett av kursens FSR att studenten ska:

- ha utvecklat sin konstnärliga och hantverksmässiga förmåga inom det två- och tredimensionella bildområdet

Detta FSR behandlas bland annat i ett arbetsområde om offentliga skulpturala verk. Området innehåller konsteoretiska och konsthistoriska föreläsningar om bland annat bildsemiotik, arkitektur och design, samt ett studiebesök i en skulpturpark. I en serie workshops får studenterna arbeta med formtagning och gjutning i olika material. Kunskaperna befästs när studenterna tillämnar dem i ett arbete med att välja ut ett offentligt skulpturalt verk att transformera. I en egen gestaltande uppgift uppmanas studenterna särskilt att och upprepa, överdriva och förstärka. Arbetet dokumenteras i bilder och i skriftliga reflektioner och examineras i form av en redogörelse för processen inklusive analys av det egna arbetet. Studenterna ska för godkänd uppgift visat att de observerat formspråk, riktningar och mellanrumsformer samt i den skriftliga examinationen anknyta till relevant kurslitteratur. Utöver ovanstående kriterium för bedömning av gestaltande arbeten på grundläggande nivå (2-dim och 3-dim) läggs i bedömningen för betyget godkänd på den befästade nivån särskild vikt vid studenternas redovisade förmåga till fördjupad analys med ett reflekterande och distanserat förhållningssätt.

Fördjupande

Den del av examensmålet som är ”insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete” säkerställs på grundläggande och befästade nivå i de olika kurserna i samband med att den kurslitteratur som är bilddidaktisk eller bildsemiotisk behandlas (vid föreläsningar, litteraturseminarier) och examineras i skriftliga inlämningsuppgifter. Fördjupningen sker framför allt i kursen *Examensarbete* 30 hp, där två FSR som kopplas till detta examensmål är:

- uppvisa för forskningsuppgiften nöjaktiga kunskaper i ämnet och grundläggande förståelse av för studien relevanta begrepp
- uppvisa relevant och aktuell kunskap om forskningsområdet genom användning av primär- och sekundärkällor

I examensarbetet ska studenten för godkänt arbete bland annat visa att de har fördjupat sig i aktuell forskning av relevans för undersökningen. Det vanliga är att studenterna såväl återvänder till litteratur de är bekanta med sedan tidigare kurser, som söker ny och för valt område relevant aktuell forskning (nationell och internationell). Examination och bedömning av examensarbetet beskrivs närmare under mål 2.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9: Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan: Ingenting är specifikt för gymnasieskolan

Fördjupande

Specifikt för gymnasieskolan är kursen *Bild 3* (61-90 hp), som läses enbart av studenter som ska ta ut en lärarexamen mot gymnasieskolan. I denna kurs fördjupas studenternas ämneskunskaper i bild väsentligt, då studenterna dels får undervisning i två- och tredimensionell bild, dels genomför ett större självständigt konstnärligt projektarbete. Några av de FSR som svarar mot aktuellt examensmål är:

- Kunna utifrån egna erfarenheter och kunskaper inom området bild, ta egna initiativ i bildprocessen och finna nya lösningar på ett problem
- Vara väl förtrogen med begreppen kreativa processer och gestaltande arbetsformer
- Ha utvecklat kunskaper och färdigheter inom utställningsmetodik, och behärskar metoder i att göra kvalitativa presentationer i gestaltande form.

Den inledande halvan av kursen ägnas åt laborativt arbete i tvådimensionella tekniker såsom akvarell, animation, digital bild och screentryck, samt platsspecifik konst. Ett övergripande teoretiskt tema för kursen är kreativa processer, som behandlas via litteraturstudier och sätts i relation till det egna gestaltande och undersökande arbetet. Undervisningen består av föreläsningar, workshops och laborativt arbete med handledning. Utöver själva det gestaltande arbetet består examinationen av skriftliga reflektioner och analys av den egna kreativa processen. Examinationen bedöms enligt en tregradig betygsskala, där kriterier för godkänt utgår från de förväntade studieresultaten. I bedömningen av inlämnade gestaltande arbeten läggs för betyget godkänt på den fördjupande nivån särskild vikt vid betydande självständighet, rik och kreativ utforskande- och problemlösningsförmåga samt förmåga till fördjupad analys med ett reflekterande och distanserat förhållningssätt. För godkända skriftliga uppgifter ska analysen med självständighet anknyta till relevant vetenskaplig litteratur. För väl godkänt förväntas studenten visa en högre grad av praktisk, teoretisk, estetisk och didaktisk medvetenhet genom att problematisera, analysera och reflektera kring sambandet mellan kursens olika delar med väl underbyggda resonemang. Ökad vikt läggs också vid initiativtagande, ansvarstagande, självständigt tänkande samt kritisk granskning.

I den senare halvan av kursen fördjupas studenternas ämneskunskaper i ett självständigt projektarbete som omfattar 15 hp (av kursens 30). Här får studenterna med gestaltande/konstnärlig metod undersöka ett eget valt problemområde med utgångspunkt i en frågeställning, samt vetenskapliggöra sitt arbete i en kortare rapport (denna och annat som hör till området beskrivs närmare under examensmål 2). Momentet omfattar utöver det självständiga arbetet också föreläsningar och litteraturseminarier, där kursens teoretiska innehåll och obligatoriska litteratur behandlas. Som teoretiskt perspektiv för arbetet med gestaltningarna erbjuds studenterna bildsemiotiken (som har introducerats för dem i *Bild 2a*). Sist i momentet får studenterna planera och genomföra en utställning där de presenterar sina arbeten för besökande publik. Det gestaltande arbetet bedöms enligt en tregradig skala, där betygskriterier för godkänt är att studenten kan genomföra ett självständigt gestaltande arbete, reflektera över arbetets genomförande samt dokumentera processen i analog såväl som digital form. För väl godkänt ska studenten visa en högre grad av praktisk, teoretisk, estetisk och didaktisk medvetenhet genom att problematisera, analysera och reflektera kring sambandet mellan kursens olika delar genom väl underbyggda resonemang.

Sammanfattande värdering och analys: Sammantaget bedömer lärosätet att utbildningen genom sin utformning och genomförande möjliggör och genom sina examinationer säkerställer att studenten uppnår examensmålet. Undervisningen är dock förknippad med utmaningar och det finns utvecklingsområden som lärarlaget är medvetna om och redan har vidtagit åtgärder för att förbättra. Att bild är ett mycket litet ämne i grundskolan och inte obligatoriskt i gymnasiet, skapar särskilda förutsättningar för bild på lärarutbildningen. Då det idag inte är ett behörighetskrav att ha gått vare sig estetiskt program på gymnasiet eller någon förberedande konstnärlig utbildning, kan skillnaden mellan studenternas förkunskaper från grundskola och gymnasium vara mycket stor, från 230 timmars för den som enbart studerat bild i grundskolan, till 1330 timmar för den som har gått estetiskt program med inriktning Bild och form och valt bild som programfördjupning. För att säkra att studenterna har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen har inträdesprover införts, där studenterna får visa hur de kan lösa konstnärliga problem som de ställs inför. Detta har förbättrat genomströmningen och minskat antalet avhopp från utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Målet behandlas inledningsvis i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) och progressionen från grundläggande till befästande nivå beskrivs mer ingående i del 1 av självvärderingen. Kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen genomsyrar samtliga Umu:s bildkurser. Målet grundläggs och befästs i Bild 1-3 och fördjupas i *Examensarbete – estetiska ämnen*. I examensarbetet är studierna specifikt inriktade mot fördjupning inom det ämnesdidaktiska forskningsfältet med vetenskapligt skrivande, teori och metod.

Grundläggande

Kursen *Bild 1* ger en introduktion till ämnet bild. Ämnesdidaktik genomsyrar samtliga inslag och moment i kursen och i samband med detta studeras adekvat vetenskaplig litteratur samt aktuella styrdokument.

Exempel på FSR av relevans för relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är:

- kunskap om teorier kring barns lärande i bild
- ett reflekterande och problematiserande förhållningssätt till bildarbete, byggt på vetenskaplig grund (didaktisk reflexion),
- ett kritiskt reflekterande förhållningssätt gentemot styrdokument och aktuell forskning i ett historiskt och samtida perspektiv

Undervisningen består av föreläsningar, seminarier och olika tillämpningsövningar där studenterna övar ämnesdidaktisk metod och teori. Studenterna får exempelvis ta del av autentiska elevexempel (bildarbeten) i syfte att träna analys, bildsamtal och bedömning och betygssättning. Parallellt studerar studenterna teorier om barn- och ungas bildspråkliga utveckling. FSR säkerställs genom individuella examinerande uppgifter såsom: skriftlig reflektion, skriftlig didaktisk planering, litteraturseminarium och övningsundervisning. Ett exempel är en examinerande skriftlig uppgift där studenterna ska bedöma elevarbeten med utgångspunkt i adekvata teorier om barns lärande i kurslitteraturen samt styrdokument. För godkänd examination ska studenten relatera sina didaktiska överväganden till adekvat kurslitteratur och styrdokument.

Befästande

I *Bild 2* befästs examensmålet bland annat i ett moment som omfattar ett didaktiskt projektarbete. FSR av relevans för examensmålet är:

- vara medveten om och kunna diskutera områden som etnicitet och postkoloniala uttryck

- ha didaktisk medvetenhet om olika former av lärande och bedömning, och kan relatera medvetet till olika didaktiska metoder på dessa områden
- kunna självständigt planera och genomföra ett didaktiskt estetiskt projektarbete

I uppgiften ingår konstpraktik, där studenter leder visningar och planerar pedagogiska aktiviteter för barn. Teorier om samtida visuell kultur studeras och belyses ur olika kritiska perspektiv, inklusive ett genusperspektiv. Projektet är förlagt till ett konstmuseum med inriktning mot samtidskonst (Bildmuseet). FSR säkerställs genom en skriftlig examination (rapport) och muntlig redovisning. För godkänd skriftlig uppgift ska presentationen och analysen relatera till adekvat vetenskaplig litteratur inklusive kritiska perspektiv (exempelvis genus och etnicitet) samt kopplas till didaktiska frågeställningar och aktuella styrdokument. För betyget Väl godkänd ska den studerande uppvisa en högre grad av teoretisk och didaktisk medvetenhet. Särskild vikt läggs vid studentens förmåga till att kritiskt granska sambandet mellan kursens teori och inslag av tillämpning.

Målet behandlas på en befästande nivå även i UVK, se del 2 och här skrivs bl.a. en mindre vetenskaplig rapport som befäster metodologisk kunskap.

Fördjupande

Studenternas kunskaper inom examensmålet fördjupas framför allt i utbildningens näst sista kurs, *Examensarbete – estetiska ämnen*, 30 hp. Kursen ges på avancerad nivå och utgörs av ett fördjupande systematiskt studium av undervisning och lärande inom ämnet. Den bygger på teoretiska och forskningsmetodologiska kunskaper och färdigheter från UVK-kurser samt ämnesstudier (sistnämnda kan dock se något olika ut beroende på om studenten läser inriktning 7-9 eller gymnasiet), samt på professionsinriktade insikter från VFU. Kursen har två moment, varav det första (7,5 hp) utgörs av forskningsplanering. Här behandlas forskningsprocessens delar med tonvikt på formulering av syfte och forskningsfrågor, samt en orientering i tidigare forskning inom det valda ämnesområdet. Under det andra momentet (22,5 hp) genomför studenten en studie, som regel i någon eller några skolor, och färdigställer examensarbetet. I bild har studenterna därtill möjlighet att välja om de vill göra ett gestaltande examensarbete. Det innebär att gestaltande/konstnärligt arbete utgör en del av metoden och att den skriftliga rapporten görs något mindre i omfattning. I övrigt ställs samma krav på vetenskaplighet och kvalitet på studenternas inlämningar.

Ett flertal av kursens FSR svarar mot föreliggande examensmål, här ses ett urval:

- uppvisa ändamålsenlig metodologisk kunskap
- välja, motivera, tillämpa och tydligt redovisa relevant vetenskaplig metod i förhållande till forskningsproblemet
- dra slutsatser grundade i egna resultat, tidigare forskning och teorier samt diskutera resultaten i förhållande till yrkesverksamheten
- diskutera och kritiskt värdera teorier, egna metod- och materialval, egna och andras lösningar och resultat

De lärandeaktiviteter som stöttar studentens självständiga arbete för att uppnå dessa FSR är en serie föreläsningar och workshops som behandlar syfte och frågeställningar, teoretiska ingångar och metodologi, som alla ligger i kursens första moment. Studenten väljer metod/-er för sin undersökning med utgångspunkt i syfte och frågeställningar och i samråd med sin handledare, läser metodlitteratur samt genomför en studie på ett sätt som redovisas noggrant skriftligt i examensarbetets metodavsnitt. Metodavsnittet bearbetas i handledning, samt vid minst två (av tre) obligatoriska seminarier där studenterna granskar varandras texter och ger konstruktiv kritik: 70%-seminariet samt slutseminariet. Båda dessa seminarier är av examinerande karaktär och det är såväl texten som bedöms (både innehåll och form), som studentens förmåga att kritiskt värdera egna och andras teorier och metodval. Vid 70%-seminariet är handledarna ansvariga för att bedöma att studenterna uppfyller kraven för godkänt, vilket är att man har lämnat in en relevant text (med struktur och innehåll utifrån instruktioner) samt varit aktivt deltagande vid seminariet. Vid slutseminariet sitter examinator med och bedömer såväl studentens försvar av den egna texten som den granskade läsningen. Utöver synpunkter från opponenter får studenten vid detta tillfälle synpunkter från examinatoren, som har läst och gjort en preliminär bedömning av arbetet. Därefter får studenten en vecka på sig att ta ställning till

vilka av de synpunkter som framkommit under slutseminariet som är relevanta, bearbeta texten och skicka in den färdiga versionen för slutlig bedömning.

För godkänt arbete ska studenten bland annat kunna formulera ett syfte och undersökningsbara frågeställningar med relevans för läraryrket, motivera metoden för datainsamling, uppvisa relevanta kunskaper inom forskningsområdet samt dra slutsatser grundade i egna resultat och diskutera sina resultat i förhållande till tidigare forskning yrkesverksamheten. Därtill måste oppositionen vara väl genomförd. För väl godkänt finns tre primära kriterier som måste vara uppfyllda: att studenten uppvisar förmåga att 1) identifiera och visa relevant teori och forskning, 2) problematisera forskningsmetodiska frågor samt 3) på ett reflekterande och självständigt sätt analysera, värdera och diskutera de egna resultaten i relation till nationell och internationell forskning, teorier, forskningsetiska principer och yrkesverksamhet.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Befästade

I den tredje ämneskursen, *Bild 3*, 30 hp, som läses endast av studenter vid inriktning gymnasieskolan, både befästs och breddas studenternas kunskaper om vetenskapsteori samt kvalitativa forskningsmetoder. Enligt kursens innehållsbeskrivning omfattar momentet studier inom ”vetenskap kring kreativa processer och deras betydelse och förutsättningar. Utifrån ett valt perspektiv, görs fördjupande studier av den egna kreativa arbetsprocessen. Här ges möjlighet till att pröva konstnärliga och hantverksmässiga arbetsformer i en gestaltande del.”

I ett moment om 15 hp skriver studenterna en kortare vetenskaplig rapport med utgångspunkt i egna konstnärligt gestaltande projekt. Syftet med arbetet är att väva samman teori och praktik och undersöka hur dessa kan samverka, samt att få erfarenhet av att vetenskapliggöra gestaltande arbete och av den vetenskapliga rapporten som genre (inför examensarbetet, där studenterna ges möjlighet att välja att göra gestaltande arbeten). Momentet introduceras med en genomgång av de bildsemiotiska begreppen *främmandegöring* och *närmandegöring*, som det gestaltande och vetenskapliga arbetet ska omfatta, samt exempel på hur det är möjligt att kombinera olika teoretiska perspektiv. Frågan om skillnaden mellan vetenskap och konst diskuteras. Den obligatoriska teoretiska och metodologiska litteratur som hör till momentet berör kunskaps- och vetenskapsteori, estetik, bildsemiotik, visuella metoder och konstbaserad forskning och behandlas såväl vid litteraturseminarium som i de vetenskapliga rapporterna. I slutet av momentet genomförs ett examinerande seminarium, där studenterna opponerar på varandras gestaltningar och texter. Examinationen bedöms enligt en tregradig skala. Betygskriterier för godkänt (för rapporten) är att studenten har kännedom om några vetenskapliga teorier med fokus på estetiska ämnen och kan genomföra ett mindre vetenskapligt arbete, samt kan reflektera över arbetets genomförande samt dokumentera processen i analog såväl som digital form. För Väl godkänd ska studenten visa en högre grad av praktisk, teoretisk, estetisk och didaktisk medvetenhet genom att problematisera, analysera och reflektera kring sambandet mellan kursens olika delar genom väl underbyggda resonemang.

Sammanfattande analys och värdering

Sammantaget är det lärosätets bedömning att lärandeaktiviteter och examinationsformer är adekvata och att utbildningen därigenom säkerställer att studenterna uppnår examensmålet. En särskild styrka är den välutvecklade rutinen för de tillfällen och former för examination som kringgärdar examensarbetet, vilka skapar förutsättningar för en bedömning som är både transparent och rättssäker för student och examinator. Ytterligare en styrka är att kurserna i bild erbjuder både bredd och djup inom ramen för examensmålet i och med inslaget av vetenskapliggörande av gestaltande arbete som finns i *Bild 3*.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Grundläggande

Detta examensmål behandlas inledningsvis i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) och progressionen från grundläggande till befästande nivå beskrivs mer ingående i del 1 av självvärderingen. Inom *Bild 1 och 2* övas och prövas kontinuerligt (i varje moment) förmåga att reflektera över egna och andras erfarenheter genom undervisningstillfällen där studenterna ska reflektera över, granska och analysera varandras insatser avseende såväl gestaltande arbeten som didaktisk planering och i samband med olika former av övningsundervisning. Studenter för också kontinuerligt loggbok, där de ska reflektera över den egna gestaltande processen. Examination och bedömning av examensmål 3 sker framförallt genom muntlig examination i olika former av examinerande seminarier och tillämpningsövningar där studenterna ger respons på varandras arbeten samt genom skriftliga sammanställningar innehållande analys och reflexion över den skapande processen (se mål 1), där i båda fall relevant kurslitteratur och forskning ska tas i beaktande. Ett exempel är inlaget i *Bild 2* där studenterna ska planera ett projekt i relation till en barngrupp, se mål 2. I ett examinerande seminarium ska studenterna även lämna respons på såväl den egna insatsen som varandras arbete. Exempel på bedömningskriterier för godkänd reflexion och respons inkluderar: att på ett framåtsyftande konstruktivt vis muntligt beskriva, diskutera och bedöma sina egna och andras erfarenheter av den bilddidaktiska aktivitet som framförts, och relatera detta till bilddidaktiska teorier.

Befästande

Mål 3 behandlas även under VFU-kursen *Att undervisa – Estetiska ämnen*, 6 hp. Den verksamhetsförlagda utbildningen genomförs vid en skola och bygger på de ämnesteoritiska och ämnesdidaktiska kunskaper som studenten förvärvat under sina huvudämnesstudier. FSR av relevans för examensmålet är: ”kunna planera, genomföra och reflektera kring undervisning utifrån verksamhetens mål och aktuella elevgruppers förkunskaper och förutsättningar”. Examinationen sker genom bedömning av studentens undervisning, studentens reflekterande bidrag till det efterföljande handledningssamtalet (trepartssamtalet) samt genom en skriftlig VFU-rapport. Examination och bedömnings beskrivs ingående under mål 4. Med avseende på mål 3 läggs bedömningen för betyget godkänt särskild vikt vid studentens förmåga till reflektion över genomförd undervisning samt förmåga att reflektera över och värdera sin professionsutveckling.

Fördjupande

Studenternas förmågor inom examensmål 3 fördjupas i VFU-kursen *Lärarkretsens dimensioner – estetiska ämnen*, 22,5 hp. Under kursen, som till största del är verksamhetsförlagd, ska studenten planera och genomföra av lektioner, auskultera, arbeta med VFU-uppgifter samt delta i all övrig verksamhet kopplad

till lärarens yrkesroll. De av kursens FSR som svarar mot examensmålet är att studenten för godkänd kurs ska kunna:

- motivera sina val utifrån styrdokument, vetenskap och beprövad erfarenhet
- analysera och reflektera över den egna professionsutvecklingen och identifiera sitt behov av ytterligare kunskap utifrån teoretiska perspektiv, handledares kommentarer och de egna erfarenheter som gjorts under VFU-perioderna

Dessa FSR examineras under det trepartssamtal som genomförs med universitetslärare samt genom den VFU-rapport studenterna skriver (se mål 4). Kriterier för godkänt utgår från kursens FSR. För väl godkänt på den skriftliga rapporten krävs att studentens motiveringar i stor utsträckning bygger explicit på styrdokument, vetenskap och beprövad erfarenhet, att studenten använder de referenser hen hänvisar till så att de tydligt bidrar i texten, samt att avsnittet där studenten utvärderar sin undervisning uppvisar en tydlig medvetenhet om egna kvaliteter och utvecklingsområden samt tar stöd i teori och styrdokument när utvecklingsområden identifieras.

Under den sista ämneskursen, *Examensarbete – Estetiska ämnen*, fördjupas studentens förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik. I kursen finns ett flertal FSR med bäring mot detta examensmål, exempelvis följande:

- uppvisa relevant och aktuell kunskap om forskningsområdet genom användning av primär- och sekundärkällor
- bearbeta, tolka och analysera insamlade data i enlighet med vetenskapliga principer samt redogöra för detta
- dra slutsatser grundade i egna resultat, tidigare forskning och teorier samt diskutera resultaten i förhållande till yrkesverksamheten
- diskutera det egna arbetets slutsatser och deras implikationer för framtida forskning

I examensarbetet görs ett systematiskt studium av undervisning, ofta med utgångspunkt i ett problem eller frågor som har väckts hos studenten under den verksamhetsförlagda utbildningen. Empiri samlas oftast in i skolor, genom intervjuer med lärare eller elever vars erfarenheter specifikt efterfrågas. Lärandeaktiviteter, examinationsformer och betygskriterier för denna kurs finns utförligt beskrivna under mål 2. Med avseende på mål 3 läggs i bedömning särskild tonvikt vid den studerandes förmåga att utifrån teoretiska och metodologiska angreppssätt genomföra en självständig analys av ett empiriskt material och dra slutsatser samt användningen av vetenskapliga källor.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9 Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9. **Specifikt för gymnasieskolan**

Befästade

På befästade nivå finns i kursen Bild 3 (termin 4 om Bild är ingångsämne, termin 8 om Bild är studentens andra ämne), som endast läses av studenter på inriktning gymnasiet, följande FSR som svarar mot föreliggande examensmål: "kunna genomföra ett självständigt gestaltande arbete, reflektera över arbetets genomförande samt dokumentera processen i analog såväl som digital form". Säkerställande av FSR sker genom det självständiga fördjupningsarbete som studenterna genomför under kursens andra moment och som beskrivs mer ingående under examensmål 2. I den skriftliga rapporten ska studenten för godkänd kurs reflektera över sina egna erfarenheter samt relevant forskning inom ämnesområdet för att på sikt kunna bidra till kunskapsutvecklingen inom ämnet bild.

Sammanfattande analys och värdering Lärosätet bedömer sammanfattningsvis att utbildningen genom sin utformning och sitt genomförande möjliggör och genom sina examinationer säkerställer att studenten uppnår examensmålet. Ett utvecklingsområde som har identifierats är att den systematiska reflektionen över såväl egna och som andras erfarenheter samt egna och andras gestaltande och didaktiska arbete, inklusive relevant forskning, som förekommer löpande och integrerat såväl i undervisning som i examination, inte är tydligt framskrivna i de inledande kursplanernas FSR. Åtgärder vidtas i pågående revidering.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utöver det som kommer att beskrivas i denna del av självvärderingen säkerställs måluppfyllelse av mål 4 även genom kurser inom UVK. Detta beskrivs närmare i del 1.

Utbildningen möjliggör att studenten utvecklar de förmågor som hör till examensmålet genom att samtliga ämneskurser innehåller ämnesdidaktik och i några fall även inslag av övningsundervisning. Målet examineras även i VFU-kurserna.

Grundläggande

Kunskaper i ämnesdidaktik ges på grundläggande nivå i kursen *Bild 1* (30 hp). Två av kursens FSR som kopplas till ett ämnesdidaktiskt moment om 6 hp är:

- förmåga att analysera, tolka och samtala om bilder med stöd av konstteoretiska och ämnesspecifika begrepp
- förmåga att bedöma framsteg och beskriva den kreativa arbetsprocessen i egen eller andras konstnärliga produktioner

Som en del i momentet får studenten ta del av en text om process- och produktrelaterade kriterier för bedömning av elevers bildarbete, samt ett bedömningsstöd utgivet av Skolverket. I en examinerande uppgift ska studenterna genomföra en pedagogisk planering. Till planeringen ska en skriftlig instruktion bifogas med hjälp av vilken eleven ska kunna veta vad som ska göras, hur och varför. Innehållet i planeringen ska för godkänd kurs utgå aktuella styrdokument samt de ämneskunskaper studenterna själva har arbetat med i övriga moment (exempelvis färglära, eller bildsemiotik), men vara anpassat till den tilltänkta elevgruppens åldersnivå. Studenten ska även visa att de förstår hur kunskapsinnehållet och elevens ålder påverkar hur och vilken bedömning ska göras, och hur man resonerar när man bedömer formativt.

Befästande

Studentens kunskaper i ämnesdidaktik befästs i *Bild 2a*. Det bilddidaktiska inslaget i kursen kopplas till några FSR som berör både ämneskunskaper och ämnesdidaktik:

- ha en didaktisk medvetenhet om metoder för bildsamtal
- kunna uppleva och diskutera såväl egna som andras gestaltningar, samt analysera och tolka med hjälp av några bildanalytiska metoder

Kursens övergripande tema är samtida konst och ungdomskultur och det bilddidaktiska inslaget knyts framför allt till ett teoretiskt studium av konst. Undervisningen består av en serie föreläsningar om

samtidskonst och bildsemiotik, samt en föreläsning med inslag av seminarium där konstens roll i bildundervisning diskuteras. Studenterna får också göra ett besök i en skulpturpark. FSR säkerställs genom en skriftlig reflektion, där studenterna för godkänd kurs ur olika perspektiv ska belysa relationen mellan bildämnet och konst, det vill säga vad som sker när konst eller konstens metoder används i bildämnet, med utgångspunkt i undervisning och kurslitteratur. Examinationen bedöms enligt en tregradig betygsskala, där kriteriet för väl godkänd är att texten uppvisar ett problematiserande förhållningssätt gentemot konstvetenskapliga frågor av relevans för bildämnet och dess didaktik, att texten är välskriven och att resonemanget är nyanserat och väl grundat i forskning och teori om ämnesfältet.

I *Bild 2b* är ett av kursens FSR att studenten efter avslutad kurs ska:

- ha kunskaper om planering, samarbete och digital/analog dokumentation inom didaktiskt estetiskt projektarbete

Stora delar av kursen arbetar studenterna, för att uppnå dessa FSR, med ett didaktiskt projektarbete som innebär möten med elevgrupper på konsthallen Bildmuseet. Tillsammans med personal på Bildmuseet får studenterna planera och genomföra visningar av en aktuell utställning och ha konstpedagogiska workshops med elevgrupper, som kan vara allt från förskoleklasser till gymnasieelever. Studenterna genomför aktiviteterna i par eller små grupper, och dokumenterar sitt arbete för en muntlig examinerande redovisning i slutet av kursen som för godkänd uppgift ska relatera till relevant kurslitteratur. Inslaget examineras även skriftligt, se mål 2.

Parallellt med den konstpedagogiska verksamheten genomför studenterna egna fördjupningar inom något konstnärligt ämnesområde, det kan vara en teknik såsom rörlig bild, foto, digital bild, performance etc. Studenterna uppmanas att undersöka området och ta inspiration av konstnärer som arbetar med tekniken. Det är ett i huvudsak självständigt arbete, under handledning av lärarna. Studenterna dokumenterar kontinuerligt sitt eget arbete med foto och rörlig bild och i slutet av momentet redigeras dokumentationen till två bearbetade filmer (ett par minuter långa), som ska kunna användas i en undervisningssituation. Därtill får studenterna förbereda en lektion på 40 minuter, där de för godkänd uppgift ska beakta olika didaktiska perspektiv. Som slutlig examination ska studenterna genomföra en övningsundervisning med varandra (och turas om att vara elevgrupper) och därmed använda sitt material i en undervisningssituation. Kriterier för godkänt utgår från kursens FSR. För väl godkänt läggs vikt vid att den studerande visar en högre grad av praktisk, teoretisk och didaktisk medvetenhet genom att problematisera, analysera och reflektera kring sambandet mellan kursens olika delar genom väl underbyggda resonemang.

Studentens förmåga att tillämpa sina ämnesdidaktiska och metodiska kunskaper befästs även i VFU-kursen *Att undervisa i bild*, 6 hp. Studenterna gör sin praktik i par under handledning av en lokal lärarutbildare. *Att undervisa – estetiska ämnen* är en fyra veckor lång praktik i studentens första ämne. Ett FSR som svarar mot detta examensmål är:

- Att i skolpraktiken omsätta och kommunicera de ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kunskaperna som förvärvats under ämnesstudierna

Bedömningen görs av besökande universitetslärare i samråd med lokal handledare i relation till FSR. En målsättning är att varje student ska ansvara för att planera och genomföra undervisning vid ca 15 lektionstillfällen. Parallellt med praktiken ska studenten reflektera över sin undervisning och sina ämnesdidaktiska kunskaper i två skriftliga examinerande rapporter. Den ena är en analys av ett lektionstillfälle, där studenten för godkänd uppgift ska reflektera över hur väl (eller mindre väl) förberedelserna fungerade i praktiken, vilka faktorer som kan ha påverkat utfallet och vad som kan göras för att utveckla lektionen. I den andra uppgiften ska studenten undersöka hur den lokala lärarutbildaren arbetar med formativ och summativ bedömning, vilket befäster didaktiska kunskaper förvärvade i bedömningskursen, *Bedömning av och för lärande*, som föregår studentens VFU, se del 1. Båda uppgifter ska för godkänd kurs hänvisa till och vara förankrade i relevant kurslitteratur. I relation till mål 4 läggs för betyget godkänd särskild vikt vid studentens förmåga till didaktisk analys av såväl egen som andras undervisning.

Fördjupande

Läraryrkets dimensioner är studentens längsta VFU, 22,5 hp vilket motsvarar tre fjärdedelar av en termin.

Under denna VFU gör studenten praktik i båda sina ämnen. De av kursens FSR som svarar mot examensmålet är att studenten efter avslutad kurs ska kunna

- visa på sådana ämnesteoretiska och didaktiska kunskaper som krävs för att kunna planera och motivera innehåll i samt upplägg och utvärdering av undervisning
- omsätta de ämnesteoretiska, ämnesdidaktiska och övriga kunskaper han eller hon förvärvat under utbildningen, till skolpraktiken

Studenten får också besök av en universitetslärare under var och en av sina VFU-perioder. Denne observerar en lektion då lärarkandidaten undervisar, därefter genomförs ett trepartssamtal mellan lärarkandidat, lokal lärarutbildare och universitetslärare. Syftet är framför allt att studenten ska reflektera över sin egen utveckling och sina behov, men det är också ett tillfälle för den lokala lärarutbildaren att ge återkoppling till kandidaten på dennes färdigheter och utvecklingsområden vad gäller metodik och ämnesdidaktik och att lämna sitt omdöme till universitetsläraren. I slutet av praktiken formulerar LLU:aren ett skriftligt omdöme med utgångspunkt i kursens FSR. Detta omdöme är ett viktigt underlag när examinatorn bedömer om studenten blir godkänd på sin praktik. Kursen examineras även via en skriftlig analys och reflexion över ett valt undervisningsmoment omfattande ca åtta lektioner under en fyraveckorsperiod. Rapporten ska beröra samtliga faser; dvs. planering, genomförande, examination och utvärdering och diskutera elevens möjlighet till lärande utifrån genomförd undervisning, examination och bedömning. För godkänt på VFU-rapporten krävs bl.a. att studenten kan beskriva och på ett relevant vis motivera valt innehåll och valt didaktiskt upplägg utifrån styrdokument, vetenskap och undervisningssituation. För väl godkänt läggs vikt vid studentens redovisade förmåga till fördjupad analys med ett reflekterande och distanserat förhållningssätt.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Ingenting är specifikt för gymnasieskolan.

Sammanfattande analys och värdering

Sammantaget är det lärosätets bedömning att kursernas utformning, genomförande och examination möjliggör och säkerställer att examensmålet uppfylls, genom att ett ämnesdidaktiskt perspektiv tillämpas kontinuerligt i ämneskurserna samt att studenten får pröva sina metodiska färdigheter i såväl övningsundervisning i ämneskurserna som under sin VFU. En särskild styrka är det väletablerade samarbetet med Bildmuseet där studenterna får möta en annan typ av undervisningssituation än den ordinarie ämnesundervisningen i grundskola och gymnasium. Ett utvecklingsområde som har identifierats är att det i några fall saknar tydliga bedömningskriterier för de didaktiska uppgifter studenterna ställs inför i ämneskurserna som kan bidra till att göra bedömningen ännu mer transparent för studenterna. Detta har uppmärksammats i lärarlaget och kommer att åtgärdas vid nästa kurstillfälle.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utöver det som kommer att beskrivas i denna del av självvärderingen säkerställs måluppfyllelse av mål 5 även genom kurser inom UVK. Detta beskrivs närmare i del 1.

Utbildningen möjliggör att studenten utvecklar de förmågor som hör till examensmålet genom att ämneskurserna kontinuerligt ger studenterna möjlighet att reflektera över hur undervisning ska genomföras, skapa pedagogiska planeringar och genomföra övningsundervisning. Studenterna lämnar också löpande respons på varandras undervisningsplaneringar, se även mål 3. Målet befästs ytterligare och fördjupas i den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Grundläggande

I den grundläggande ämneskursen *Bild 1* (30 hp) får studenten göra sina första pedagogiska planeringar, som knyter an till de ämneskunskaper som behandlas. Ett av kursens FSR är:

- färdighet i att planera, organisera och genomföra undervisning i bild

I anslutning till undervisningen i tredimensionell form får studenterna utforma en praktisk övning som tar sin utgångspunkt i de ämneskunskaper som har behandlats på lektionerna och den kurslitteratur om perception studenterna har tagit del av. Till ett examinerande seminarium ska studenten förbereda en ppt (eller motsvarande) med bilder och text som stöd för att förklara syfte med övningen, tilltänkt elevkategori, hur lång tid övningen ska ta (en eller flera lektioner) m.m. För godkänd uppgift ska presentationen anknyta till relevant kurslitteratur och aktuella styrdokument. Även i anslutning till undervisningen i tvådimensionell form får studenten formulera och redovisa pedagogiska planeringar och ta emot respons på dessa av studentkollegor och undervisande lärare. Kriterier för godkänt utgår från FSR och för väl godkänt läggs vikt vid studentens redovisade förmåga till fördjupad analys med ett reflekterande och distanserat förhållningssätt.

Befästande

I *Bild 2b* får studenterna för första gången både planera, genomföra och utvärdera undervisning, med varandra och med riktiga elevgrupper. Ett av kursens FSR är att studenten efter avslutad kurs ska:

- kunna självständigt planera och genomföra ett didaktiskt estetiskt projektarbete

I samverkan med Bildmuseet genomför studenterna visningar av aktuell utställning och konstpedagogiska övningar med elevgrupper. Bildmuseet sköter den administrativa delen av verksamheten, som innefattar bokning och schemaläggning av visningarna, men studenterna ansvarar själva för att planera och genomföra aktiviteterna med eleverna. Studenterna arbetar i par eller i små grupper och i slutet av kursen

redovisar och utvärderar de sitt arbete. För godkänd uppgift ska redovisningen anknyta till relevant vetenskaplig litteratur.

Studenterna ska också med utgångspunkt i egna konstnärliga fördjupningar skapa ett material som är tänkt att användas i undervisning, samt planera och genomföra en lektion där materialet används. Lektionen genomförs som övningsundervisning, där studenterna turas om att agera elever. Kriterier för bedömning återfinns under examensmål 4.

I VFU-kursen *Att undervisa – estetiska ämnen* befäster studenterna sina kunskaper då de självständigt får planera, genomföra och utvärdera sin undervisning i skolpraktiken. Ett FSR som svarar mot detta examensmål är:

- att planera, genomföra och reflektera kring undervisning utifrån verksamhetens mål och aktuella elevgrupperns förkunskaper och förutsättningar

Målsättningen är att varje student ska ansvara för att genomföra ca 15 lektionstillfällen under en fyra veckor lång praktik. Studenterna utför sin praktik i par, och övrig tid förväntas studenterna auskultera eller aktivt medverka i undervisning som den andra studenten eller den lokala lärarutbildaren håller i. Examinationen sker dels vid universitetslärarens VFU-besök, som består av en bedömning av studentens undervisning och förmåga att utvärdera densamma. Studenten förväntas inför besöket skicka in sin planering, som sedan används som underlag vid en utvärderande reflektion över utfallet av lektionen i det efterföljande trepartssamtalet. Examination sker också via skriftliga uppgifter, som beskrivs under mål 4. Utöver planering, undervisningsupplägg och didaktisk analys läggs i bedömningen av mål 5 särskild vikt vid studentens förmåga till pedagogiskt ledarskap, kommunikation i klassrummet och sociala kompetens. För betyget väl godkänt läggs särskild vikt vid den studerandes förmåga att problematisera och analysera kursens innehåll.

Fördjupande

Målet fördjupas i den sista och längre VFU-kursen *Lärarkrets dimensioner*. Två av kursens FSR är att studenten ska

- visa på sådana ämne-teoretiska och didaktiska kunskaper som krävs för att kunna planera och motivera innehåll i samt upplägg och utvärdering av undervisning
- planera, genomföra och utvärdera undervisning utifrån verksamhetens mål och elevers olika förutsättningar

Kursen omfattar 22,5 hp och studenterna gör praktik i båda sina ämnen. Studenterna gör sin praktik i par. Perioden omfattar 40 timmars arbetsvecka och var och en planerar och genomför undervisning vid så många tillfällen verksamheten medger. Under det trepartssamtal som genomförs vid universitetslärarens besök får studenten tillfälle att utvärdera sin undervisning, reflektera över möjliga orsaker till utfallet av den och identifiera sina utvecklingsområden. Kursen examineras också via en rapport, vilken beskrivs under mål 4. I relation till mål 5 läggs i bedömningen särskild vikt vid studentens diskussion kring elevers möjligheter att lära utifrån olika förutsättningar samt vid reflexion kring bedömning av elevers kunskaper.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9 Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan Ingenting är specifikt för gymnasieskolan.

Sammanfattande analys och värdering

Det är sammantaget lärosätets bedömning att examensmålet uppnås genom att utbildningen i ämnet samt VFU innehåller flerfaldiga tillfällen att planera, genomföra och utvärdera undervisning. En styrka är den progression som finns från den första ämneskursen till den sista längre VFU-kursen, som innebär att studenterna får börja med att pröva sina planeringar på varandra för att gradvis ställas inför skarpt läge i den faktiska undervisningen. Samma utvecklingsområde har identifierats som under examensmål 4, då dessa examensmål på många sätt överlappar varandra.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

1. Jämställdhet på ämnesnivå

Examensmålet om jämställdhet behandlas inledningsvis i den utbildningsvetenskapliga kärnan (UVK) och beskrivs mer ingående i del 1 av självvärderingen.

Ytterligare exempel på hur jämställdhet behandlas i utbildningen är kursen *Bild 1* där bildämnets historik och dess situation idag belyses ur olika kritiska perspektiv, i synnerhet ur ett genusperspektiv. Detta tas upp i föreläsningar, seminarier samt i kurslitteratur och examineras genom en skriftlig rapport som för godkänd uppgift ska anknyta till relevant kurslitteratur. Detta framgår dock inte tydligt av FSR utan enbart av beskrivningen av kursinnehåll. Genusvetenskapliga perspektiv berörs också i *Bild 2* i anslutning till FSR ”vara medveten om och kunna diskutera områden som etnicitet och postkoloniala uttryck”. Även om jämställdhet inte explicit lyfts i detta formulerade FSR, så berörs och examineras perspektivet inom ramen för kursen genom såväl föreläsningar, kurslitteratur som genom examination (se mål 2). Ytterligare ett FSR av relevans för målet, där kritiska perspektiv inklusive genusperspektiv berörs, i undervisning och examination är ”ha medvetenhet om och kunna diskutera områden som populärkultur, ungdomskultur och queeruttryck inom skol-, konst- och kulturområdet”. Bildämnet är kanske ett av de mest feminint könsmärkta skolämnena enligt all tillgänglig betygsstatistik, vilket gör genus till ett relevant perspektiv som också i förlängningen har bäring på jämställdhetsmålet. En förståelse för ämnets genusproblematik ger studenterna en beredskap att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Arbetet med självvärderingen har väckt medvetenheten om att detta inte är tillräckligt uttryckt i kursplanerna i formulering av FSR, varför det pågår arbete med att förtydliga skrivelserna om kritiska perspektiv, inklusive ett jämställdhetsperspektiv, i kursernas FSR.

Det finns ett starkt forskningsintresse för genusfrågor inom de olika ämnena vid Institutionen för estetiska ämnen, vilket har betydelse för hur ett jämställdhetsperspektiv beaktas i utbildningen. Två avhandlingar vid institutionen har producerats i samverkan med genusforskarskolan, vilket får effekter även på övriga doktorandprojekt genom att lektorer med genuskompetens också fungerar som forskarhandledare och genom att det levande intresset för genusfrågor som sprids bland övriga lärare på institutionen. Sammanlagt tar fem av institutionens avhandlingar (två inom bilddidaktik) sin utgångspunkt i en uttalad genusproblematik. Lärare vid institutionen har också samförfattat en antologi om genus och estetiska ämnen, som används som kurslitteratur. Detta medför att det vid institutionen kontinuerligt förs en medveten dialog om jämställdhet i samband med planeringen av utbildningens upplägg och i undervisningen. Bland lärarna finns exempelvis ett kritiskt förhållningssätt till en maskulin konsthistorisk kanon och i kurslitteraturen förekommer feministiska konsthistoriska titlar. Därigenom får studenterna med sig förhållningssätt och verktyg för att själva kunna åstadkomma en genusmedveten och jämställd bildundervisning.

Lärarkollegiets medvetenhet om jämställdhet tar också andra kvalitativa och kvantitativa uttryck. Institutionen har till exempel ett antal riktlinjer för kurslitteratur som förespråkar att minst en titel per kurs ska ha ett uttalat genusperspektiv eller annat kritiskt perspektiv, att könsfördelningen bland författarna ska vara jämn (60/40) samt att förnamnen på författarna ska skrivas ut i litteraturlistan för att synliggöra kön. Vidare strävar institutionen efter en jämn könsfördelning bland lärarna och att arbetsuppgifter om möjligt ska fördelas på ett sätt som motverkar stereotypa könsmonster. Sistnämnda är dock en utmaning, då olika undervisningsområden är intimt knutna till individer med specifik ämneskompetens. Det är för närvarande

manliga lärare som undervisar i maskulint märkta områden som foto och film, medan kvinnliga lärare undervisar i två- och tredimensionell bild. På området digital bild och grafisk design undervisar både manliga och kvinnliga lärare, vilket i någon mån kan anses överskrida könsgränser.

2. Jämställdhet på programnivå

Jämställdhetsperspektivet beaktas även utifrån följande aspekter: Vid sammansättning av beredande och beslutande organ eftersträvas en jämn könsfördelning. Riktlinjen vid Umu är proportionen 60/40. Då könsbalansen i LH:s programråd (dock inte i ämneslärarrådet) har varit något skev har åtgärder i form av striktare riktlinjer vidtagits, vilket resulterat i en jämnare balans. Vikten av att synliggöra både män och kvinnor i läraryrket är också en medveten strategi i LH:s marknadsföring och externa kommunikation. LH analyserar också ansöknings-, antagningssiffror-, genomströmning och avhopp ur ett jämställdhetsperspektiv.

Studentbarometern som genomfördes 2016 visar att lärarprogrammen vid Umu utmärker sig från andra program vid lärosätet genom att studenterna i hög utsträckning är nöjda med inslagen kring jämställdhet. Hela 80 % av studenterna är nöjda med hur frågorna behandlas, vilket är en bekräftelse på att det målmedvetna arbetet med jämställdhet har fått gott utslag i utbildningen. Bedömningen är att examensmålet säkerställs samt att ett medvetet arbete med jämställdhet bedrivs i anslutning till programmet.

Sammanfattande analys och värdering

Lärosätets bedömning är att jämställdhetsperspektivet beaktas, kommuniceras och förankras på ett tillfredsställande sätt i såväl innehåll som utformning och genomförande av utbildningen. Examensmålet säkerställs och ett medvetet arbete med jämställdhet bedrivs i anslutning till programmet. Ett utvecklingsarbete är att förtydliga FSR så att jämställdhet berörs explicit.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan

Ingenting är specifikt för gymnasieskolan

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Lärosätets bedömning är att utbildningen följs upp på ett systematiskt sätt på både kurs- och programnivå. Resultatet av uppföljningarna omsätts vid behov i åtgärdsplaner som följs upp och återkopplas till relevanta målgrupper. Utbildningens genomströmning och avhopp analyseras och lärosätet vidtar åtgärder för att studenten ska kunna genomföra utbildningen inom planerad studietid.

1. Uppföljnings-, åtgärds- och återkopplingsrutiner på ämnesnivå

Efter avslutad kurs genomförs en skriftlig och anonym kursutvärdering digitalt via en av lärosätets kommunikations-plattformar. Kursansvarig redovisar sedan resultatet för nästa grupp som ska börja kursen, med särskilt fokus på den kritik som framförts av tidigare grupp och vilka åtgärder som görs för att förbättra kursen. Mitt på terminen görs även skriftliga analoga och muntliga mittutvärderingar i syfte att där fånga upp synpunkter på innevarande kurs så att man har möjlighet att förbättra kursen för studenterna innan de hinner lämna den. Lärolaget ansvarar gemensamt för att synpunkter uppkomna i utvärderingar diskuteras i lärolaget och förs vidare till nästa kurs- eller momentansvarig. Resultatet återkopplas även till de studenter som genomfört utvärderingen, genom att det publiceras på institutionens hemsida. En svaghet med detta system är dels att studentgrupperna på campus är små, dels att utvärderingarna genomförs först efter avslutad kurs. Är svarsfrekvensen då inte 100 procent, kan det hända att underlaget är så litet att plattformen inte kan generera en rapport. Det händer alltså att resultatet av kursutvärderingen uteblir i praktiken, vilket följaktligen omöjliggör att det publiceras. Rutiner för hantering av den formella kursutvärderingen är således ett utvecklingsområde. Man diskuterar i lärargruppen alternativa sätt, som att schemalägga tillfällen för utvärdering. Man planerar också att utse en ämneskoordinator som ansvarar för utveckling och hantering av kursutvärderingar.

Sedan godkända arbetsprover infördes som inträdeskrav för några år sedan är genomströmningen god på bildkurserna. Arbetsproven blir en tröskel som säkrar dels att studenterna har tillräckliga förkunskaper för att klara studierna, dels att de som antas är motiverade. Nästan samtliga studenter klarar av att slutföra studierna inom planerad studietid. Eftersom grupperna är små och det finns en nära kontakt mellan studenter, undervisande lärare och studieadministrativ personal sker en kontinuerlig uppföljning av studenternas prestationer, studenterna informeras också kontinuerligt om behörighetskrav till kommande termin under kursens gång.

Vid en programutvärdering som genomfördes av ämneslärarprogrammet 2016 framkom att bildstudenterna upplevde att kurserna innehöll för lite ämnesdidaktik och för mycket självständigt konstnärligt arbete. Som en åtgärd gjordes under 2017 en fullständig översyn, vilket resulterade i en omfattande revidering av kursplanerna. De ämnesdidaktiska inslagen har förstärkts och förtydligats, därtill har självständiga projekt minskats i omfattning till fördel för mer konkret undervisning i ämnet. Under det läsår som nu granskas har den första av de nya kursplanerna tagits i bruk, övriga implementeras under innevarande läsår. Det pågår även ett arbete med att utveckla undervisning, handledning och examinationsformer för att öka andelen examensarbeten som använder gestaltande/konstnärliga metoder.

2. Uppföljnings-, åtgärds- och återkopplingsrutiner på programnivå

Följande uppföljningar och utvärderingar fastställa i Umu:s kvalitetssystem genomförs på programnivå:

1. nybörjarenkät och studiebarometer,
2. säkring av examensmål i matris för program/examina,
3. programutvärderingar, såväl i mitten som i slutet,
4. alumnenkät,
5. kollegial granskning av program, vart sjätte år,
6. avhopsanalys.

Programrådet för ämnesläraryrket skriver årligen en kombinerad verksamhetsberättelse och verksamhetsplan – en programanalys – där resultatet av genomförda uppföljningar presenteras och diskuteras liksom förslag till förändringar, åtgärder och utvecklingsinsatser. Därefter upprättar LH:s ledning en Uppföljnings- och åtgärdsplan, som fastställs av LH:s styrelse. Processen är kopplad till budgetarbetet så att adekvata resurser kan avsättas. LH:s styrelse följer även årligen upp föregående års Uppföljnings- och åtgärdsplan, för att säkerställa att åtgärder har vidtagits. Resultatet av kursutvärderingar diskuteras vid behov i programråd samt i dialog mellan LH:s ledning och institutioner (se tabell nedan).

Resultatet av genomförda uppföljningar samt beslutade åtgärder återkopplas på följande vis till relevanta intressenter:

Kategori	Återkoppling
Lärare och annan personal	<ul style="list-style-type: none">• Uppföljningsdialoger mellan LH:s ledning och de institutioner som medverkar i ämnesläraryrket. Även resultat av genomförda kursutvärderingar diskuteras (årligen).• Lärarhögskolans prefekt- och studierektorsmöte (tre gånger per termin)• Via hemsidan där uppföljningar, programanalyser, fastställd "Uppföljnings- och åtgärdsplan", minnesanteckningar från programråd och styrelseprotokoll publiceras.
Studenter	<ul style="list-style-type: none">• Dialog mellan LH:s ledning och studentorganisationen UmPe (2 gånger per år),• via lärplattformen Cambro, där studenter på ämnesläraryrket kan ta del av programanalyser, genomförda uppföljningar samt Uppföljnings- och åtgärdsplan. Se även studentperspektiv.
Avnämare	<ul style="list-style-type: none">• genom det regionala samverkansrådet (i februari samt löpande, se Arbetsliv och Samverkan),• via ett VFU-samverkansmöte (en gång per termin).• månadsvis nyhetsbrev till skolhuvudmän och lärare i regionen.

Trots tät kontakt med institutionsledningar, information på hemsidan osv, är återkoppling till alla lärare som medverkar i programmet en utmaning. I en nyligen genomförd kollegial audit av LH framkom exempelvis att lärare i programmen önskar fler gemensamma temadagar för att ta del av information och diskutera gemensamma utvecklingsfrågor. En sådan dag genomfördes i oktober 2018 när frågor angående UVK diskuterades.

Vid LH genomför ansvarig studievägledare en behörighetsprövning under termin fyra samt åtta. Om en student har svårigheter med studierna erbjuds ett vägledningssamtal. Eventuella åtgärder för att hjälpa studenten att utföra utbildningen inom planerad studietid diskuteras med kursansvarig/-a lärare. Studerande har också under hela studietiden möjlighet att kontakta studievägledning för stöd kring sin studiegång. Studenter erbjuds även stöd via Studenthälsan i fysiska, psykiska och psykosociala frågor. Ett annat stöd är Studieverkstaden som hjälper studenter med frågor kring studieteknik, akademiskt skrivande och muntliga presentationer. Analys av genomströmning sker löpande under året i samband med de tertialvisa ekonomiska prognoserna. En avhopsanalys genomförs systematiskt två gånger per år via intervjuer med studenter som avslutat sin utbildning i förtid. Resultaten analyseras av LH:s ledning och programråd. Eventuella åtgärder förs in i den årliga "Uppföljnings och åtgärdsplanen". Resultaten återkopplas enligt tabellen ovan.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9: Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Specifikt för gymnasieskolan: Ingenting är specifikt för gymnasieskolan

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Vid lärosätet finns goda förutsättningar för studenter att aktivt medverka i utvecklingen av ämneslärarprogrammet och sina lärandeprocesser. Informationskanaler finns för att informera om både själva utbildningen och det löpande kvalitetsarbetet på både institutions- och programövergripande nivå.

1. Studentinflytande och informationskanaler på ämnesnivå

Vid Institutionen för estetiska ämnen bereds studenter plats i LSG (lokal samverkansgrupp) där de har ett formellt inflytande över utbildningen. Studentrepresentanterna rekryteras från institutionens ämnen enligt ett rullande schema, vilket i praktiken innebär att bildstudenter deltar var tredje termin. Hösten 2018 inrättas även en arbetsmiljögrupp i syfte att utveckla institutionens systematiska arbetsmiljöarbete för både personal och studenter och i denna ska studeranderepresentanter från ämnena bild, musik och slöjd ingå. Studenterna har även ett formellt inflytande över utbildningen via kursutvärderingar, detta redogörs för mer ingående i bedömningsområde Uppföljning, åtgärder och återkoppling.

Att institutionen är relativt liten och sammanhållen ger studenterna ett stort informellt inflytande över sin utbildning, vilket är en styrka. Studenterna är jämförelsevis få och möter ofta samma lärare genom kurserna. Lärare och studenter hinner därför utveckla goda relationer med varandra och det finns ett öppet och tillåtande samtalsklimat. Studenterna ges åtskilliga tillfällen, som de gärna tar, att framföra synpunkter. När det sker i tid får lärarna också möjlighet att ta tillvara studenternas synpunkter för att tillgodose önskemålen. Som ett konkret exempel kan nämnas att det i samband med ett seminarium i Bild 2b under höstterminen 2017 väcktes frågor om progression och vad studenterna upplevde som luckor i utbildningen. Det rörde ämnesområden som bildkurserna inte hade täckt. Seminariet ledde fram till att en lista med önskemål formulerades, som lärarna i Bild 3 då fick möjlighet att tillmötesgå. Genom att på detta sätt gå studenterna till mötes uppmuntras de att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningen och sina lärandeprocesser. Studenterna erbjuds även flera informationskanaler via hemsidan, LSG och utvärderingssamtal med studenterna om deras utbildning. Det är sammantaget lärosätets bedömning att ämnesstudenterna har stort inflytande över sin utbildning i ämnet bild, både formellt och informellt.

2. Studentinflytande och informationskanaler på programnivå

Vid Lärarhögskolan finns studentrepresentanter i alla beredande och beslutande organ. Lärarstudenterna har en egen sektion inom Umeå studentkår, UmeåPedagogerna (UmPe). Sektionen tillvaratar studenternas intressen. Dialog mellan LH och UmPe förs när så behövs samt vid två fasta tillfällen per år, se Uppföljning. Det förekommer också att enskilda studenter/studentgrupper mer informellt tar kontakt med föreståndaren för LH eller personal vid kansliet för enskilda samtal om utbildningen. Samråd sker därefter mellan ledning och kansli kring hur studentens synpunkter förs vidare. Information om ämneslärarprogrammets kvalitetsarbete finns i särskilda programsidor i lärplattformen Cambro, se Uppföljning. På så vis kan studenterna löpande följa utvecklingen i sitt program, medverka i kvalitetsarbete och utveckla sina lärandeprocesser. Särskilda möten hålls också med de studenter som läser ämneslärarprogrammet för att informera om val av andraämne, VFU och examensarbete. På LH:s webb finns också särskilda utbildningssidor "För våra studenter" med information och kontaktyvägar. **Specifikt för grundskolans årskurs 7-9:** Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9 **Specifikt för gymnasieskolan:** Ingenting är specifikt för gymnasiet.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Gemensamt för grundskolans årskurs 7-9 och gymnasieskolan

Utbildningen är anpassad till arbetslivet och ger studenterna goda förutsättningar att möta ett föränderligt arbetsliv. Informationskanaler för samverkan om och avstämning kring utbildningens innehåll och utförande finns såväl i formella beredande och beslutande organ, som i mer öppna nätverk och sammanhang.

1. Arbetsliv och samverkan på ämnesnivå

Lärarna som undervisar i bildkurserna är själva utbildade lärare i bild och har erfarenhet av undervisning i olika skolformer, vilket främjar utbildningens anpassning till ett yrkesliv som lärare. Några av lärarna har erfarenhet av egen yrkespraktik inom fri konst och grafisk design. Därtill medverkar verksamma konstnärer som adjungerade lärare och gästföreläsare, vilket ger studenterna insikt i närliggande konstnärliga fält och ämneskunskaper som är möjliga att vidareutveckla som egen konstutövning efter avslutad utbildning. I varje ämneskurs finns ett kursinnehåll som relaterar till undervisningspraktiken, genom att studenterna får öva på att tolka styrdokument, reflektera över styrdokumentens föränderlighet och hur förändringar i policy sker samt göra bilddidaktiska tillämnningar av ämneskunskaperna och reflektera över hur de transformeras till undervisning för olika åldrar. Utbildningens användbarhet på arbetsmarknaden prövas också i VFU-kurserna, där studenterna får visa att de bemästrar undervisningssituationen, kan möta en publik samt utvecklar en nödvändig social kompetens i mötet med eleverna. Utöver VFU finns ett sedan länge etablerat samarbete med Bildmuseet, där studenter i Bild 2b gör konstpraktik och möter elevgrupper i olika åldrar, se mål 4. Detta skapar beredskap hos studenterna att verka även i ett konstpedagogiskt sammanhang. Det akademiska skrivande som ingår i både UVK och ämneskurser utvecklar studenternas förmåga att söka, värdera och kritiskt granska information samt att formulera sig skriftligt på korrekt sakprosa, vilket är viktig kompetens överförbar till nästan vilket yrkesområde som helst.

Samhällets digitalisering påverkar lärares arbete i alla delar och detta genomsyrar även bildkursernas genomförande. Utöver att kommunikation och dokumentation i kurserna sker via en digital plattform får studenterna i varje bildkurs använda digitala verktyg för att arbeta med bilder på olika sätt och har efter avslutad utbildning utvecklat ett antal digitala kompetenser som är överförbara även till andra yrkesområden. Det rör sig om kunskaper i att dokumentera, fotografera och bearbeta olika typer av bilder digitalt, att skapa layout för trycksaksproduktion och bildskärm, samt att redigera rörliga bilder. Studenterna utvecklar också en beredskap att snabbt orientera sig i ny programvara för i synnerhet arbete med bilder.

Institutionen har i samverkan med Bildmuseet tillgång till ett nätverk för bildlärare i regionen som träffas en gång per år i samband med fortbildningsdagar samt genomför en kurs i konstpedagogik för aktiva bildlärare. Genom att delta i diskussioner i dessa olika grupper får institutionen information om yrkesverksamhetens behov och på vilka sätt utbildningen behöver svara upp mot dem. Vid universitetslärares examinerande VFU-besök ger de lokala lärarutbildarna återkoppling på studenternas kunskaper och hur utbildningen fungerar. Därtill genomförs samtliga examensarbeten i samverkan med skolor, då studenter genomför observationer och intervjuer med lärare i bild, vilket ger ytterligare information om aktuella problem som lärare står inför i sitt arbete. Sammantaget ger dessa olika

informationskanaler och kontakter med lärare på fältet en bra uppfattning om hur utbildningen behöver utvecklas för att fungera på en framtida arbetsmarknad. Ett utvecklingsområde som har identifierats på detta sätt är att utbildningen i större utsträckning än vad som görs idag borde förbereda studenterna på att möta elever som är nybörjare i svenska språket i ordinarie undervisning. I samverkan med lärare i svenska som andraspråk planeras en kompetensutveckling i språkutvecklande arbetssätt för institutionens lärare, för att lärarna ska kunna erbjuda sina studenter detta perspektiv i bildkurserna.

2. Arbetsliv och samverkan på programnivå

För att bättre kunna förbereda studenterna för ett varierat arbetsliv är målsättningen att de under sina VFU-kurser ska få stifta bekantskap med flera skolor med olika strukturella förutsättningar. Den avslutande långa VFU:n ger studenterna goda förutsättningar att göra VFU i båda sina ämnen, samtidigt som de får följa utvecklingen i skolan och i arbetslaget under en längre tid. Uppföljningar visar denna konstruktion är ytterst värdefull som förberedelse för den kommande yrkesverksamheten. Programmet förbereder även studenterna för att bedriva systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete i skolan. Genom de forskare och doktorander som medverkar i programmet uppmärksammas studenterna dessutom på möjligheten att gå en forskarutbildning. Samtliga studenter i programmet får också träning i röst och tal av logoped. Andra generiska kompetenser som tränas i programmet är skrivande, ledarskap samt kritiskt och självständigt tänkande. Med tanke på digitaliseringens starka inverkan på skolan är bedömningen att detta område behöver stärkas ytterligare i programmet. Ett utvecklingsprojekt "Rum för lärarutbildning" har nyligen genomförts vid Umu för att främja studenter och lärares kunskaper om det fysiska och det digitala rummets betydelse för lärande. Ytterligare ett utvecklingsområde är fjärrundervisning där ett praktisknära forsknings- och utvecklingsprojekt för närvarande är under forering.

Såväl LH:s styrelse som programrådet har arbetslivsrepresentation. Samverkan sker även i ett Regionalt samverkansråd innefattande LH och skolhuvudmän. Syftet med rådet är att främja lärarutbildningarnas utveckling och stärka samverkan kring skolfrågor och kompetensförsörjning. Under rådet finns partssammansatta arbetsgrupper: en för övningsskolor, en för praktisknära forskning och en för utveckling av VFU. Vidare finns ett VFU-handledarnätverk som möts två gånger per termin för information och avstämning om utbildningens innehåll och utformning. Dessutom arrangeras återkommande temadagar mellan skolhuvudmännen i regionen och LH. Hösten 2017 var temat IKT och fjärrundervisning och 2018 är temat övningsskolor. Alumnuppföljning genomförs vartannat år i form av en enkät som utvecklas i ett gemensamt samarbete mellan ett tjugotal lärosäten i landet. Enkäten fokuserar i hög utsträckning på i vad mån lärarutbildningen förbereder studenterna för arbetslivet och resultaten är nedbrytbara på lärosätetsnivå. Åtgärder med anledning av resultaten förs in i Uppföljning- och åtgärdsplanen, se Uppföljning.

Specifikt för grundskolans årskurs 7-9

Ingenting är specifikt för grundskolans årskurs 7-9.

Specifikt för gymnasieskolan

Ingenting är specifikt för gymnasieskolan.